

Ideologia i esport

Algunes consideracions

ANDREU SALOM I MIR

Quan en un país la ignorància s'alia amb la prepotència i, a més d'això, aitals condicions són atacades per l'expansionisme i l'uniformisme oficials, les sortides de to i les males maneres dels seus nacionals esdevenen un tret característic inherent a la caracterologia dominant. Atès que les competicions esportives s'han convertit en una mena de substitutiu, en el subconscient col·lectiu, de les confrontacions bèl·liques, així com una vàlvula d'escapament i de desfogament primordial per a les masses, no ens ha d'estranyar que aquelles esdevinguin, en determinades condicions i situacions, una espècie de bullidissa atabaladora o de conxorxa eixordadora que sovint degeneren fàcilment en circumstàncies lesives per a la integritat física individual i per a la concòrdia entre els pobles.

Vet ací, doncs, que l'esport es visualitza, tantost, com l'expressió d'un nacionalisme sovint visceral, de manera que, aquell, representa la sortida més immediata, i primària, de tota aquella gent que anhela, i necessita, autoidentificar-se i reconèixer-se com a part integrant d'una nació exitosa i nacionalment reeixida.

Per aquests motius, fóra vàlid inferir que els exabruptes de caire esportiu, com els amunt esmentats, són perfectament extrapolables, des d'un punt de vista històric, fins i tot a l'edat mitjana. En el cas indicat, i que ens toca de ple, és perfectament plausible recercar els seus orígens en l'uniformisme i l'autoritarisme de base, i en l'ascendència castellano-lleonesa, que s'anà incrementant i fent-se més absorbent amb la finalitat de preparar el terreny i emparar-se de tots els territoris *Hispaniae* possibles (no debades, el regne castellano-lleonès es considerava continuador del regne visigòtic i, per tant, amb «dret legítim» a una mena de «patent de cors» de caire polític). En aquest sentit, el segle XV suposa un salt qualitatiu determinant: la substitució de la dinastia del casal de Barcelona per la dels Trastàmars castellans (la intimidació i l'acció efectiva de les tropes caste-

llanes a favor del candidat *Fernando de Antequera* com a rei de Catalunya-Aragó preparava el terreny per a la futura aneexió d'aquests territoris).

Durant el segle XVI, l'imperi espanyol estigué força ocupat amb les seves múltiples accions colonials, sobretot en terres americanes, on l'ocupació, a sang i foc, d'extensos dominis, des de Califòrnia fins a la Patagònia, i l'extermini de milions d'indígenes, donen una imatge prou aproximada del demble bel·licós d'aquesta nació. Paral·lelament, a Europa, les operacions militars dels castellans causaven estralls i una por enorme entre la població civil, com ara el brutal saqueig de Roma per les tropes de Carles I o les contínues repressions contra els holandesos, primer, i els flamencs després (plàsticament reflectides en l'excel·lent film *La kermesse héroïque*, de Jacques Feyder).

Les directrius expansionistes de la monarquia castellana s'estengueren, com ja hem apuntat, pels regnes peninsulars no castellans (Catalunya-Aragó, Navarra, Portugal). Les intervencions bèl·liques contra els catalans foren especialment dures i expeditives a partir de l'any 1640 (guerra dels Segadors), amb accions punitives particularment sagnants al sud de Catalunya i a les comarques de l'interior, on els saquejos, crims, execucions, violacions i robatoris esdevingueren una pràctica quotidiana. La llarga guerra de Successió (1701-1714) a les corones de Castella i de Catalunya-Aragó marcà el punt d'inflexió definitiu per a la continuació i restauració de les llibertats col·lectives o per a la instauració d'un Estat fortament centralista (amb tot el poder concentrat en un únic règim oligàrquic castellà) i amb intencions clarament genocides. La guerra, per als catalano-valencians i aragonesos, fou ferotge i de supervivència col·lectiva. Viles socarades, assassinats indiscriminats, ajusticiaments arbitraris, forta repressió

del poble i lluita sense treva (que no acabà fins a la presa de Barcelona, després d'una llarga i heroica resistència dels seus habitants) foren els referents ineludibles per als invasors franco-castellans.

Posteriorment, en els segles XIX i XX, hi ha hagut, per part dels espanyols, altres accions violentes i ús indiscriminat de la força, repressions duríssimes de la població per motius polítics i socials, bombardeigs sobre Barcelona des de Montjuïc com a mesura coercitiva, etc. Tanmateix, els fets més cruentos, paorosos i punyents foren els de la rebel·lió feixista de l'any 1936, ben coneguda per la fòbia malaltissa a tot el que era català (tot i que la catalanofòbia ha estat assumida sempre, també, per l'esquerra espanyola) i per la desprietada repressió que comportà en tots els camps, des del segrest de totes les llibertats fins als afusellaments incontrolats de milers de ciutadans pel sol fet de no ser adeptes a la ideologia dels rebels. Aquest gravíssim fet comportà un col·lapse polític, social, moral i cultural que ha marcat, i continua marcant, d'una manera decisiva, les generacions posteriors. L'anomenada «transició democràtica» i la reforma política postfranquista no han suposat mai un trencament amb el passat, sinó més aviat un reforçament de les solucions continuistes que lliguen perfectament amb una història de vergonyes i d'ignomínies a les quals, pel que podem veure, els espanyols no poden ni volen renunciar. Per això, la força de llur nacionalisme, quan es desferma, fa por. I l'esport no és més que una part, ben visible i emocional, de tot l'entramat, talment com una bèstia gegantina. ♦

